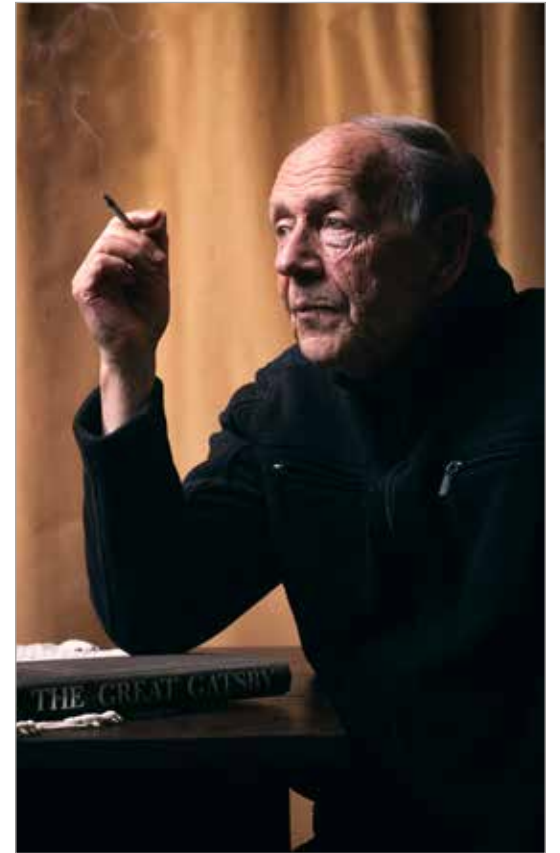

UB-mores

Keihard studeren? Vast, maar de universiteitsbibliotheek is ook een strijdtoneel, vleesmarkt en modeshow. 'Het is zien en gezien worden.'

4

Alfons Lammers Emeritus Amerikaanse geschiedenis mist de stad en de studenten. 'De universiteit lijkt op een gesloten inrichting.'

8

De nadelen van fysiek onderwijs Chronisch zieke studenten verlangen naar digitale colleges. 'Ondanks jaren strijd was er nooit iets mogelijk. Toen de hele mensheid met een pandemie te maken kreeg kon alles opeens wel online. Nu denk ik: konden we maar terug.'

10

Protest 'Wij p(r)ikken het niet langer'

2

14

Filmfestival 'Over seks praat je niet in Libanon'

‘Gekke shit: mijn tien was opeens overal’

Masterstudent sterrenkunde Arend Moerman (26) kreeg een zeldzame tien voor zijn afstudeerproject over de aantrekkingskracht tussen zwarte gaten. Hij werd prompt het middelpunt van een mediastorm.

DOOR VINCENT BONGERS

Werd je verrast door alle media-aandacht? ‘Nogal. Vorige week woensdag om een uur of negen ’s ochtends verscheen het persbericht over mijn onderzoek op de sites van sterrenkunde-instituut NOVA en de universiteit. Ik dacht dat alleen oude mannetjes in stofjassen dat zouden lezen. Meteen kreeg ik allemaal berichtjes met de vraag waarom ik op *nu.nl* stond. Ineens was het overal: gekke shit. Ik kreeg een telefoontje van de universiteit en een medewerker vertelde dat ze helemaal kapot werden gebeld. Ze vroeg ook of ik mediatraining had gehad. “Eh, nee”, was mijn antwoord. “Nou, oké”, reageerde zij. “Iedereen wil weten hoe het voelt. Dat is wel echt journalistiek io. Dan wil ik aan de journalist vragen hoe het voelt om een jaar ouder te worden. Uiteraard krijg ik ook altijd de vraag of ik aan leken kan uitleggen wat ik heb onderzocht.’

En wat zeg je dan?

‘Ik heb heel veel computersimulaties ge-draaid van drie zwarte gaten in een bepaal-

de configuratie. Die drie gaten laat je los, dan gaan ze om elkaar heen draaien. Op een gegeven moment valt dat systeem uit elkaar. Twee van de drie gaten schieten weg. Zie het als een *ménage à trois* waar twee van de partners toch liever met elkaar seks hebben dan met nummertje drie. De twee vormen een paartje. We hebben de massa van de gaten steeds verder opgevoerd in de simulatie en ontdekten dat bij tien miljoen zonnemassa’s er een omslagpunt is. Dan verandert de dynamiek in het systeem, smelten eerst twee gaten samen, en komt vervolgens daar ook de derde bij. Dat omslagpunt is vrij abrupt, dat was een interessante ontdekking. We kwamen er achter dat er een knik zit in de levensloop van zo’n systeem. Dat is kicken.’

Had je een tien verwacht? Schijnbaar wordt dat cijfer bij sterrenkunde maar eens in de tien jaar gegeven.

‘Nee. Ik verwachtte wel een goed cijfer, want er is een publicatie uitgekomen in het blad *Physical Review D*. Mijn begeleider, hoogleraar numerieke sterodynamica Simon Portegies Zwart, legde uit dat het cijfer ook betrekking had op mijn instelling en manier van werken. Mooi natuurlijk, maar wat mij betreft verdient het niet zoveel aandacht. Ik denk dat mensen wel een beetje klaar zijn met al het slechte nieuws en op zoek waren naar iets positiefs.’

Je hebt het niet gevierd?

‘Joh, ik heb het een week lang gevierd. Ik kan me niet goed herinneren wat ik allemaal precies heb gedaan. Het is één grote *blur*. De hype was er alleen voor mij al vanaf toen de media-aandacht kwam.’

Wil je verder in de wetenschap?

‘Ja. Ik heb ook gesolliciteerd op een promotieplek. Niet in Leiden trouwens. Ik kan wel zeggen waar, maar het is dan zo lullig als ik hem niet krijg. Ik wil iets doen waarbij ik niet al te veel gedoe heb met mensen. ‘Als de wetenschap niets wordt, stort ik me op het koken. Mijn moeder komt uit Indonesië, ik had altijd lekker eten om me heen en heb haar vaak geholpen in de keuken. Het zou geen *downgrade* zijn ten opzichte van onderzoek. Het is een compleet andere tak van sport. Chef-kok van mijn eigen traditionele Noord-Sumatraans eethuis, dat zie ik wel zitten.’

Weer protest bij LUMC: ‘Ik word wel CliniClown!’

Met leuzen als ‘Wij p(r)ikken het niet langer’ en ‘Ik word wel CliniClown’ hebben medewerkers van acht academische ziekenhuizen op dinsdag 26 oktober, net als een maand eerder, actie gevoerd voor betere cao-voorwaarden. Als protest draaiden ook de werknemers van het Leids Universitair Medisch Centrum een zondagsdienst, waarbij alleen de meest spoedeisende gevallen worden behandeld. De zorgmedewerkers beklagen zich over de te lage salarisstijging die werkgeversorganisatie NFKU biedt in de voorgestelde CAO. Volgens de actievoerders leiden de slechte arbeidsvoorwaarden tot personeelstekorten. Vakbond FNV meldt in een welzijnsbarometer dat een op de vijf zorgmedewerkers met te weinig collega’s staat ingeroosterd. Er zijn nog geen nieuwe acties aangekondigd. Foto Taco van der Eb

Buitenlandse PhD’s lijden onder Hollandse grofheid

De Nederlandse omgangsvormen zijn voor een deel van de buitenlandse promovendi een obstakel. Dat schrijven facultaire vertrouwenspersonen in hun jaarverslag. Ze willen meer aandacht voor de culturele achtergrond van PhD’s.

DOOR VINCENT BONGERS

Alle faculteiten hebben een vertrouwenspersoon promovendi. Uit hun gezamenlijke jaarverslag blijkt dat het aantal meldingen van klachten daalde van 63 in 2019 naar 44 melders in 2020. Veruit de meeste klachten hadden betrekking op ‘ontoereikende begeleiding’ door promotoren en de te hoge werkdruk. Opmerkelijk zijn de ontwikkelingen bij Archeologie. Deze faculteit had in 2019 nog 13 melders, dat is ongeveer de helft van alle promovendi verbonden aan Archeologie, schrijven de vertrouwenspersonen.

Een jaar later kwamen er maar drie klachten binnen. De vertrouwenspersoon vermoedt dat corona een rol speelde: door thuiswerken waren er minder directe contacten met collega’s en dat kan ervoor hebben gezorgd dat het eenvoudiger was om met problemen om te gaan. Bij Geesteswetenschappen daalde het aantal klachten van 19 naar 7. In het stuk is het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) losgekoppeld van de universiteit. Bij die vertrouwenspersoon kwamen echter wel veel meldingen binnen, namelijk 13, meestal vanwege een ‘mismatch tussen verwachtingspatronen’ van promovendus en begeleider. Ook zijn er drie meldingen die betrekking hebben op ‘wetenschappelijke integriteit’, maar de vertrouwenspersoon gaat daar verder niet inhoudelijk op in. Jan Boersema, de vertrouwenspersoon van de faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen, merkt in zijn verslag op dat veel promovendi te lang wachten om naar hem toe te stappen. ‘Het meest prangende

probleem voor promovendi is de angst dat ze hun proefschrift niet zullen voltooien’, schrijft hij. ‘Naarmate de eindstreep nadert, wordt die angst groter en reëler. Dit betekent dat ze relatief laat bij mij aan de bel trekken en dat er heel vaak sprake is van al langer lopende moeilijkheden.’ Promovendi laten ook vrijwel allemaal weten dat hun ‘afhankelijke positie hen soms belemmerde om zaken in een vroeg stadium aan te kaarten of “hard” te spelen’. Hulp zoeken is ook deels cultuurbepaald, stelt Boersema. ‘De gevoeligheid voor hiërarchie is in veel herkomstlanden groter dan in ons land. De drempel om hulp te vragen, blijkt dan (te) hoog en als die drempel genomen is aarzelt men om vervolgstappen te zetten.’ De vertrouwenspersonen bepleiten dan ook centrale aandacht voor de diverse culturele achtergronden van promovendi. ‘Ze komen tegenwoordig van heinde en verre en kennen de Nederlandse omgangsvormen, die ze vaak als te direct en soms grof ervaren, niet.’

Maar de vertrouwenspersonen willen ook dat er wordt nagedacht over de culturele invloed die de universiteit heeft op promovendi uit het buitenland. ‘Wat willen we PhD’s meegeven van de open democratische samenleving waarin wij wetenschap bedrijven? Worden ze ook in hun thuisland pleitbezorgers van ons universiteitsdevisie “Bolwerk van Vrijheid”? Moeten we niet een intercultureel *Praesidium Libertatis Colloquium* aanbieden?’ Verder stellen de vertrouwenspersonen voor dat er meer aan preventie moet worden gedaan om zo problemen te voorkomen. De begeleiding van promovendi moet ook beter. ‘Bijvoorbeeld door cursussen voor PhD-begeleiders zoals communicatietraining en rollenspellen’ te organiseren. In het stuk staat ook nog een oproep aan het college van bestuur. Het zou goed zijn als er een universitair fonds komt voor ‘promovendi die vertraging hebben opgelopen als gevolg van corona of een andere ziekte en in onzekerheid verkeren of hun contract kan worden verlengd.’

Actiegroepen stellen ultimatum aan universiteiten

Actiegroepen Casual Academy, 0.7 en WOinActie stellen gezamenlijk een ultimatum aan de Nederlandse universiteiten: de werkdruk en het aantal tijdelijke contracten moeten omlaag. Zo niet, dan volgen er op Valentijnsdag acties.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Tijdens de opening van het academisch jaarkonferentie Casual Academy en 0.7 al aan dat ze voor de kerst actie wilden van de universiteiten. WOinActie heeft zich nu bij hen gevoegd. De actiegroepen willen drie dingen, schrijven ze in een persbericht. Ten eerste moet er paal en perk worden gesteld aan het aantal tijdelijke contracten voor docenten. De flexibele schil moet onder de twintig procent worden gebracht, wetenschappelijk medewerkers moeten zowel onderwijs- als onderzoekstijd krijgen en alle structurele onderwijs taken moeten alleen nog maar door medewerkers met een vast contract worden

uitgevoerd. Ten tweede eisen ze dat er een einde wordt gemaakt aan de ‘structurele overbelasting’ van de medewerkers. Daartoe moet een derde van de taken worden geschrapt. Ten derde moet de universiteit zorgen voor een veilige werkomgeving ‘door ongewenst gedrag direct en grondig aan te pakken volgens een transparante procedure’. Aan deze eisen is een harde deadline gekoppeld: de universiteiten krijgen tot 20 december om met een concreet plan te komen waarin duidelijk wordt hoe de drie eisen worden ingewilligd. Ligt dat plan er niet, dan volgen acties ‘op lokaal en nationaal niveau om de werkgevers te dwingen onze eisen in te willigen’. Die acties zullen plaatsvinden op 14 februari 2022, Valentijnsdag, om te laten zien dat ‘de liefde niet wederzijds’ is. De actiegroepen roepen dan medewerkers op om walk outs, demonstraties, sit ins en openbare bijeenkomsten te organiseren.

We hebben een nieuw motto nodig: Praesidium Neolibertatis

Het was mooi zolang het duurde. Nadat de Leidse stad zich een fysiek bolwerk had getoond in de strijd om onafhankelijkheid van dit land, werd deze universiteit gesticht met de specifieke opdracht om een bolwerk van academische vrijheid te zijn, waar alles, mits wetenschappelijk onderbouwd, kon worden gedacht en gezegd. Dat was het op een typisch Leidse manier - deze universiteit is nooit één bolwerk geweest maar een verzameling van bolwerkjes. Los maar hecht, hecht maar los. Stad, praesidium libertatis, een traditie van interne autonomie: drie kenmerken die Leiden Leiden maakte.

Maar de stad is twee steden geworden (en de relatie met de oude liefde is even bekoeld, zo lijkt het, zie: Humanities Campus). En de traditie van interne autonomie, tja, laten we eerlijk wezen: faculteiten hebben allang alle interne autonome eenheden opgeslokt, instituten lopen in de pas en dorpjes die dapper weerstand bieden bestaan slechts in stripboeken. Alleen de faculteiten zelf zijn nog aardig autonoom, maar de middelpuntzoekende krachten zullen binnen afzienbare tijd ook hier de integrale regie van het centrum doen zegeveren.

En het praesidium libertatis dan?

Laten we eens kijken. Binnenshuis zijn registreren, documenteren, tellen, en controle van academische activiteiten al decennia aan een schier onstuitbare opmars bezig. De hiërarchie in de organisatie lift hierop vrolijk mee en zo ook de gelijkrichting van de neuzen. Efficiëntieslagen vereisen dat alle neuzen immers dezelfde kant opstaan: om dat te kunnen controleren, moet men registreren, documenteren en tellen. Dit is overigens een diverse en inclusieve bezigheid: iedereen en alles valt hieronder, met inbegrip van gender, als het even kan etnische achtergrond (zie: de vermaledijde Culturele Barometer) en wie weet straks ook nog seksuele oriëntatie.

Meten is weten, wist Heike Kamerlingh Onnes al, maar de overtreffende trap daarvan is onze dagelijkse werkelijkheid: documenteren is domineren. En dominantie is slecht voor elke vrijheid, ook de academische. Documenteren en reguleren leidt bovendien onvermijdelijk tot minachting van datgene wat (en diegene die!) wordt gedocumenteerd: het echte werk is niet langer het primaire proces, maar de processen die dat proces reguleren. Waar leidt dit alles toe?

Tot een geïnstitutionaliseerde weigering van vertrouwen in medewerkers en studenten: waarom zou je het aan een individu overlaten als een commissie met verslaglegging het ook kan? Waarom je verlaten op iemands professionele ethiek als het ook gevangen kan worden in een code of een handreiking?

Tot een organisatie die haar gelaagdheid kwijtraakt omdat je een complex verhaal (verhalen eigenlijk) niet kwijt kan in een elevator pitch.

Tot een verschraving van de doelen van de universiteit tot dat wat geld oplevert en *the powers that be* pleziert in plaats van kritiseert. Kijk maar naar de onzalige plannen van de gezamenlijke universiteiten verenigd in de VSNU: het aanbieden van cursussen buiten het reguliere programma om, ‘met private aanbieders samen’ geld binnen te harken. Dat geldt hebben we inderdaad hard nodig, maar zoals Groningen heeft laten zien, wordt dat eerder gebruikt om de academische vrijheid juist te beknotten (zie: Yantai-campus). Nog zo’n plan van de VSNU, nu samen met VNO-NCW: ‘Vergroot de investeringen in bèta-technisch onderzoek en maak Nederland fiscaal aantrekkelijker voor internationale bedrijven.’ De sociale- en geesteswetenschappen worden inderdaad niet genoemd. En terecht, vanuit dit oogpunt althans, want die rijden dit soort plannen die de weg naar de hel plaveien alleen maar in de wielen met hun kritiek en bredere oriëntatie dan economische winst binnen de huidige kabinetsperiode. *Après nous le déluge* - helaas letterlijk. De conclusie lijkt mij helder. Ontwikkelingen binnenshuis en buitenshuis lopen synchroon. Het motto van de universiteit is aan radicale vernieuwing toe. De onafhankelijkheid van de wetenschap(per) kan niet langer worden gegarandeerd - laten we dan ook niet in woorden streven naar wat we in daden onmogelijk maken. Met dank aan de - helaas! - net geëmeriteerde hoogleraar Kunstgeschiedenis Kitty Zijl-mans voor de inspiratie, geef ik u het nieuwe motto van de Universiteit Leiden, niet slechts een ideaal maar al in de praktijk waargemaakt, en zoals de academische beleids-mores voorschrijft vernieuwend inhakend op ontwikkelingen van twintig jaar geleden: Praesidium Neolibertatis, bolwerk van de neoliberale vrijheid.

REMCO BREUKER is hoogleraar Koreastudies

‘Documenteren is domineren en dominantie is slecht voor elke vrijheid’

Je komt hier niet om te studeren

De universiteitsbibliotheek is veel meer dan een verzameling boeken en studieplekken. Het is ook een strijdtoneel, vleesmarkt en modeshow. *Mare* ging op expeditie en probeerde de ingewikkelde ongeschreven regels en rangordes te doorgronden.

DOOR PIM BAKX
FOTO'S TACO VAN DER EB

Afgepeigerde scriptieschrijvers, geelgepafte tentjaarzen of doorgewinterende draaideurpromovendi. Er zijn maar weinigen onbekend met het gebouw aan de Witte Singel, dat dagelijks maximaal 875 studenten huisvest ter voorbereiding op dat ene tentamen, om even bij te kletsen met die ene dispuutsgenoot of gewoon voor een bakkie beneden bij het UB-café. Eenmaal binnengekomen door de glazen schuifdeuren, passeer je de door pasjes bleepende billentickers en ga je met de wenteltrap omhoog. En nu? Het pand uit 1983 is meer dan een verzameling boeken en studieplekken: het is een reservaat waar strikte gedragscodes gelden en vaste gebruiken zijn ingesleten. De UB is doordrenkt van ingewikkelde ongeschreven regels en rangordes. Nu de tentamenperiode in volle gang is, ging *Mare* op expeditie in de UB om de belangrijkste mores te ontrafelen.

I. Hoe verenigingen studiezalen claimen

Voor buitenstaanders begint meteen al na binnenkomst een lastige klus; het ontcijferen van de heimelijke zaalhiërarchie. De grote studentenverenigingen hebben namelijk claims gelegd op de studieplekken, blijkt bij een rondgang langs de verschillende zalen. Een geschikte spot zoeken waar je als leek mag gaan zitten, is een uitdaging. Per ongeluk aanschuiven aan de verkeerde tafel kan zomaar leiden tot boze blikken.

Voor biomedische wetenschappen student Sara is de keuze makkelijk: 'La ReBelle, mijn dispuut, zit altijd aan de laatste twee tafels in zaal vijf. Dat noemen we "De Vinexwijk". Ik denk omdat het allemaal op elkaar lijkt.' Eigenlijk weet ze niet beter: toen Sara lid werd bij Quintus, rolde ze er zo in. 'We moesten daar zitten bij de KMT, dus dan begint het eigenlijk al.'

Maar wat voor de een als bekend terrein voelt, is voor de ander juist een uitvalsbasis van rust en anonimiteit. Student international business law Josephine zit normaal gesproken veilig en vertrouwd in zaaltje één, het territorium van Minerva. Maar ze is voor de gelegenheid juist verhuisd naar zaal vijf: 'Want daar ken ik niemand, dus dan kan ik me beter concentreren.' Augustijnen pakken de eerste deur zodra ze de trap op komen, en rollen zaal twee in. Njord nestelt zich weer daarnaast.

Vooral 'die lange tafel in zaal drie wordt gezien als "de Njord tafel"', weet masterstudent strafrecht Fabian Wormhoudt. 'Ik heb wel eens gehad dat er negentien bekenden zaten en het laatste plekje werd ingenomen door een willekeurig persoon. Die werd dan wel gek aangekeken door de rest.' De Catenianen zijn minder honkvast. 'Ik denk omdat we best veel verschillende achtergronden hebben', licht bestuurslid Tijmen toe aan de telefoon. 'Bij Minerva heb je bijvoorbeeld veel rechtenstudenten, dus die clusteren ook meer.'

Hoewel de gemiddelde SSR-student onder een vergelijkbaar devies de UB betreedt, zegt assessor acquisitie Joy van de Geer dat er opvallend veel gestudeerd wordt in de *Asian Library*, ook wel de "elite-zolder" geheten. In de met een speciaal pasjesslot afgesloten zaal verwijderd de beveiliging regelmatig stiekem binnen gesneakte studenten, wanneer blijkt dat zij geen aan Azië gerelateerde studie doen.

Voor de diehards op zoek naar afzondering zijn er de geduchte studiehoekjes, bestemd voor één persoon. Maar gek genoeg veroorzaken die soms juist overlast, zegt rechtenstudent Ludolf Jongeneel. 'Studenten verkeren daar in de veronderstelling dat niemand ze hoort. Dus je hebt mensen die belten, zingen, praten, of rare geluidjes maken.'

Wormhoudt reserveerde ooit per ongeluk zo'n afgesloten kamertje. 'Wat een hel is dat. Het is net alsof je een week op vakantie bent met een demontor: al het leven wordt uit je gezogen als je in die cellen zit.' >

II. Zo houd je plekken bezet

Vooraf wanneer de eerste toetsen dichterbij komen, lijkt de bibliotheek uit haar voegen te barsten. Tijdens de rechte tentamenperiode is het gewoon echt *mayhem*, zegt Jongeneel. 'Als je om 10 uur 's ochtends binnenkwam, was soms alles al bezet.'

Op die apenrots is veel geoorloofd, zo ook plekken bezet houden door de vriendjes en vriendinnetjes van laatkomers. Toch geldt ook hier een vaste etiquette. Even kort een tafeltje voor je huisgenoot vrijhouden die met een rammende kater in bed ligt maar er binnen een uurtje wel zal zijn, dat mag volgens de meeste ondervraagden. Maar houd het wel beschaafd, zo luidt het credo van de fanatieke UB-bezoekers.

Wormhoudt maakte meer dan eens mee 'dat de jongste van een jaarclub of dispuut bij wijze van spreken met papertjes langs een hele tafel loopt, zodat het allemaal voor zijn clubje is. Dat is een beetje gênant.'

Hoe moet het dan? 'Je moet het actief bezetten, anders komt het echt ruk over', legt Jongeneel uit. 'Als je alleen één A4'tje van een samenvatting neerlegt, is dat niet genoeg. Je moet echt even twee boeken openleggen, en daarnaast een open schrift met daarop een ingeklikte pen.'

Josephine, uit Minervazaal één, lacht ongemakkelijk bij de vraag of ze zelf ook studieplekken 'reserveert' voor bekenden. Ze vat de vicieuze cirkel trefend samen: 'Plekjes bezet houden is echt heel irritant, maar ik doe het zelf ook wel.'

III. De befaamde lampenoorlog

'Het licht in de UB is een beladen, gevoelig onderwerp', zegt Wormhoudt. De standaard studieplek is voorzien van een vaste uitrusting: een zwarte bureaustoel, een uitklapbare met twee stopcontacten en een knopje in het midden van de tafel, om het de lamp boven de tafel aan te zetten.

Dat leidt tot strijd, weet rechtenstudent Sascha Frinking: 'Je zet de lamp niet alleen aan voor je eigen tafel, maar ook de drie eromheen. Er is soms wel een akkefietje over.' Dat blijkt een understatement te zijn: talloze studenten halen de lampenkwistie aan en blijken compleet verdeeld te zijn. Er zijn twee kampen: aan of uit.

'Het is echt heel irritant als mensen de lampen aan doen, vindt Josephine. 'Ze zijn zo fel!' Volgens student biofarmaceutische wetenschappen Mila Bussing 'moeten ze gewoon aan. Als het vroeg donker is in de avond bijvoorbeeld.' Jongeneel: 'Ik heb hier van 9 uur 's ochtends tot 12 uur 's nachts gezeten en nog nooit een lamp hoeven aanzetten. Ik vind het sociaal omdat je zoveel mensen beïnvloedt met dat licht.' Josephine heeft nog wel een tip voor de volgende UB-renovatie: 'Er zouden verschillende standen moeten zijn, of een soort dimmer.'

De turbulente tweestrijd leidt soms tot uitpattingen. Wormhoudt kan zich 'de befaamde, beruchte lampenoorlog uit 2019' nog herinneren. 'Er was een jongen in zaal drie die altijd binnenkwam met een lading IT-spuul: zes laptops, 24 toetsenborden en vijf ordners. Als hij eenmaal klaar was met het uitstellen van zijn apparatuur schoot zijn vinger als een kruisraket richting het knopje van de lamp. Naast hem zat iemand die het daar niet mee eens was. Toen die jongen koffie ging drinken, gooide zij de lamp weer uit. Toen zij naar de wc ging, schoot zijn vinger direct weer richting de knop. Zo ging dat de hele dag door.'

Wormhoudt is zelf van kamp lampen aan. Zijn advies: 'Door het te vragen sta je eigenlijk al met 3-0 voor. Want ze durven dan geen nee meer te zeggen.'

IV. Duo binnen? Dan drink je dure koffie

Net zo belangrijk als het studeren zelf zijn de pauzes. In het UB-café kan je even op adem komen, de studieboeken ontvluchten en het cafénepeil omhoog krikken hopen op hernieuwde concentratie. Maar behalve een lust is koffie halen ook een last. Enerzijds vindt Frinking 'het gezellig om samen met mensen te zitten die ik kan aantikken voor een bakkie', anderzijds studeert ze het beste als ze ergens alleen zit. 'Je bent daardoor minder snel afgeleid en zegt makkelijker nee.'

Beneden wacht een lastige keus: goedkope automaatkoffie of de minstens vier keer zo dure maar minder naar slootwater smakende cafetariakoffie. 'Het ligt eraan welk deel van de maand het is', zegt rechtenstudent Tim de Hoog. 'Vlak voor je salaris of de Duo is het automaat, maar kort daarna zoveel mogelijk de dure.' Hij neemt een slok van zijn cappuccino. 'Zoals je ziet, heb ik net salaris gehad.'

Hoewel financiële overwegingen een voorname rol spelen bij het gros van de studenten, blijkt je dat ook te kunnen ontgroeien. 'Op een gegeven moment merk je dat je wat ouder en volwassener wordt en dat je smaken zich ontwikkelen', zegt masterstudent Egyptologie Omar Ghaly. 'Als je dan eenmaal gewend bent geraakt, dan kun je niet meer terug. Ik haal nu altijd goede koffie, zelfs al heb ik nog maar twintig euro op mijn rekening waar ik nog een paar dagen mee door moet.'

Los van geldgeneuzel of enige zorgen over plezierig pauzegezelschap, speelt er nog een derde factor mee, tijd. Voor Jongeneel is het daardoor een makkelijke afweging: 'Koffie bij de cafetaria duurt vaak lang. Uit de automaat heb je voor 55 cent gewoon een zielig bakje studententrane dat binnen no time uit je apparaat komt stromen.'

V. Wie écht wil studeren, gaat niet naar de UB

'De UB is echt thuiskomen', stelt Wormhoudt. Voor studenten staat het gebouw symbool voor iets groters: ontmoetingsplek, vleeskeur- en paradeerlocatie.

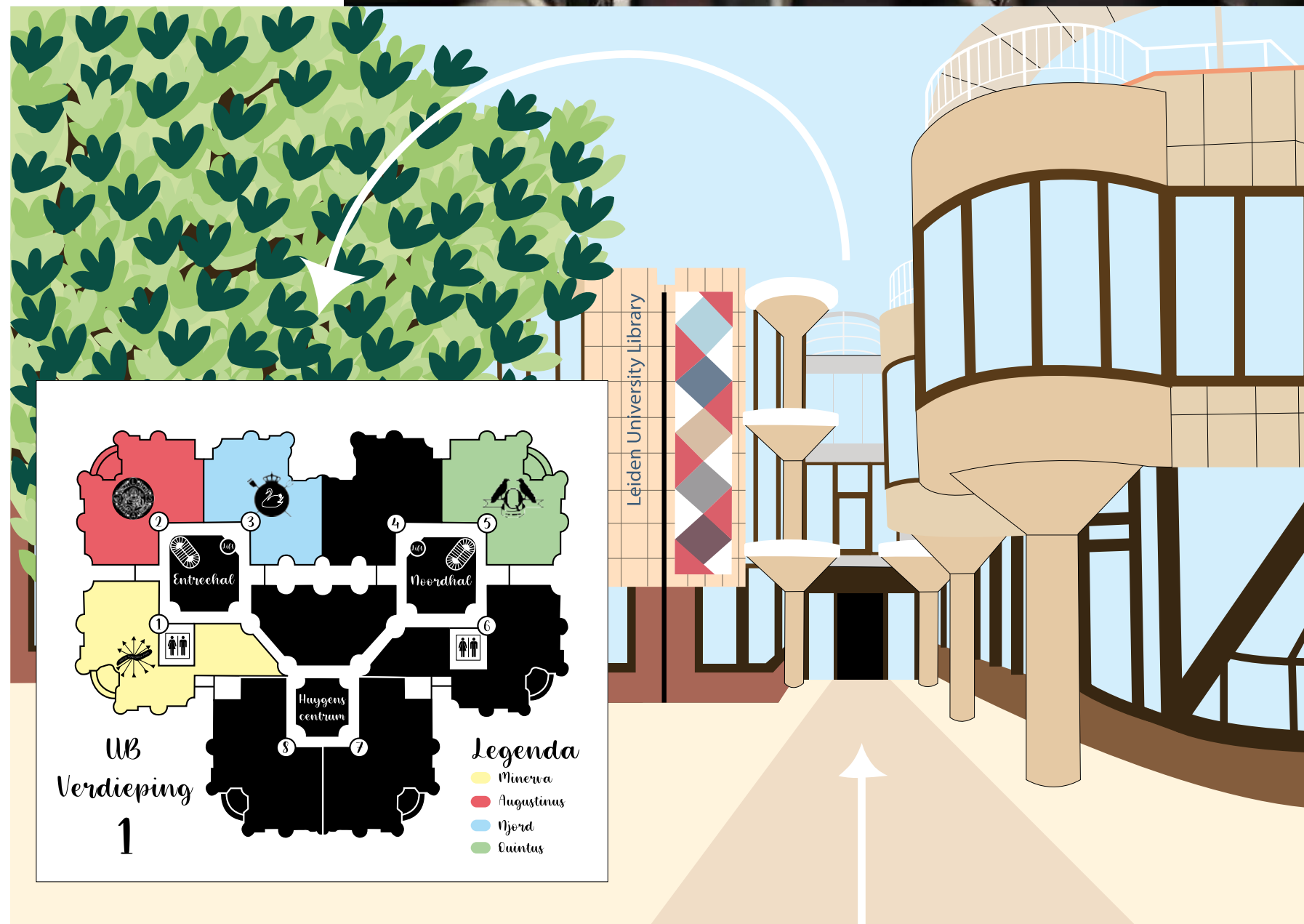
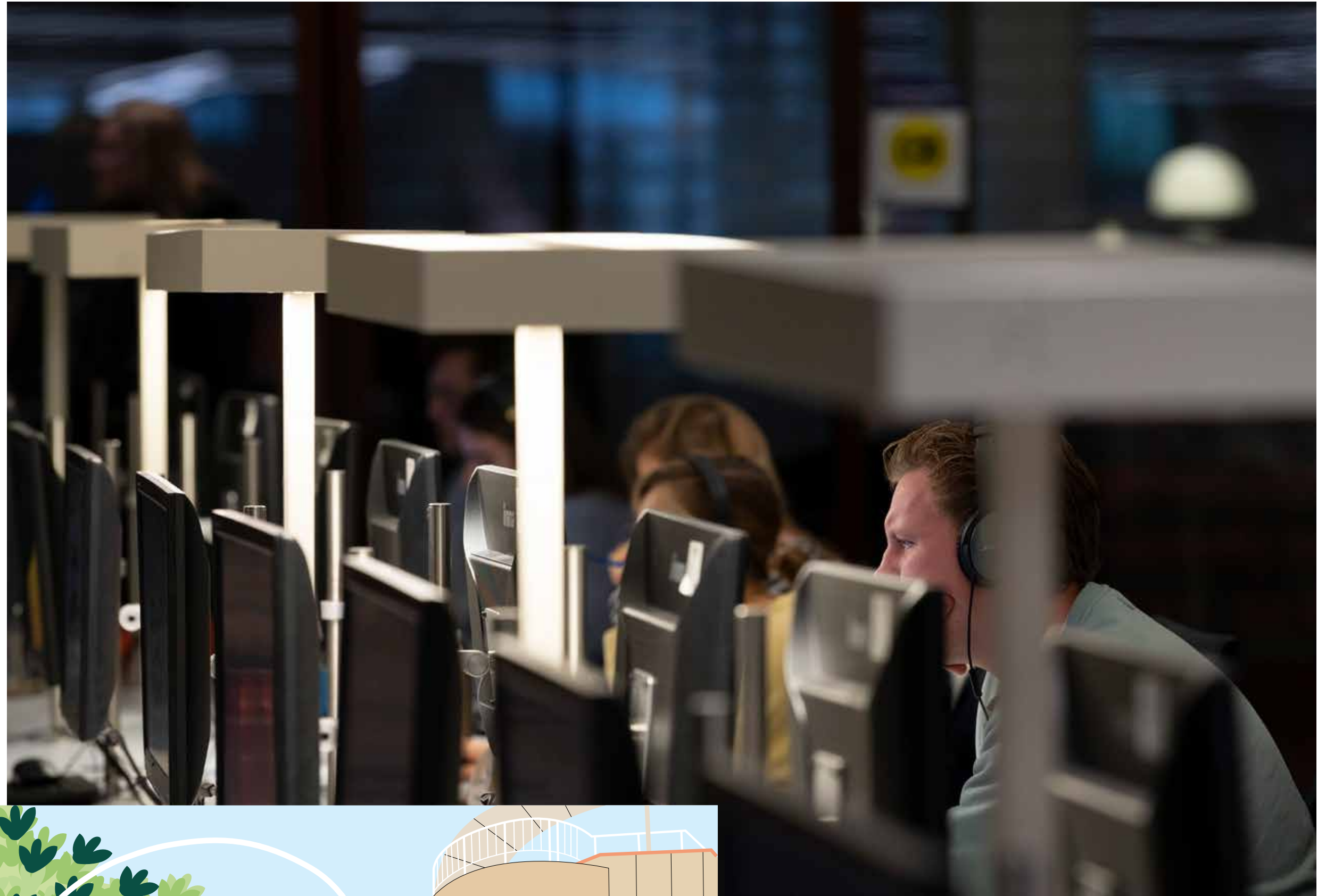
Dat geldt zeker voor de nieuwe lichting Minervanen die op dit moment twee weken lang verplicht bivakkeert in de UB, omdat de deuren van de vereniging voor eerstejaars sluiten tijdens de eerste tentamenperiode van het collegejaar. Resultaat: er wordt keihard 'doorgekernd' (jargon voor: een jaarclub vormen) op de begane grond, de aangewezen rookzones buiten of tussen de exclusieve collectie Oriëntalistische werken in zaal 7.

In de krochten van de UB wordt ook gezocht naar liefde. Aan de tafels, in de zalen en op de gangen wordt stevig geflirt en geflaneerd. Er is zelfs een Facebookgroep: 'Gespot: UB UL', waar jarenlang hartstochtelijke dichtstukken in zijn gedeeld, in de hoop dat die ene vurige aanblik in zaal zeven zou uitgroeien tot moois.

Ook zij die toch besluiten te studeren doen dat op ludieke wijze. Ghaly en zijn dispuutsgenoten, organiseren om de zoveel tijd de UB-marathon. 'Dan gaan we van opening tot sluit, dus 8:30 tot 00:00. Het idee is dat je de volle lengte aan het studeren bent, of een poging doet. Op Twitter verschijnen dan statusupdates als: "Nog vijf uur te gaan... de mannen zitten er doorheen... deze is al *Minecraft* aan het spelen." Als je zoekt op #UBmarathon vind je ons en de marathon van Ulaanbaatar - de hoofdstad van Mongolië - die dezelfde hashtag gebruikt.'

Voor een bezoek aan de bibliotheek worden de nieuwste Ralph Lauren-hemden, hipste *flared jeans* en opgepoetste Dr. Martens met plateauzool uit de kast getoverd. Sara gaat altijd gewaarschuwd op stap als ze naar de UB gaat: 'Je weet nooit wie je tegenkomt.'

Ook Ghaly ziet hoe medestudenten zich voor elkaar uitsloven. 'De UB modeshow is wel een fenomeen, dat mensen zich kleden om naar de UB te gaan. Als je oversteekt naar het Lipsius, is dat echt een wereld van verschil.' 'Het is zien en gezien worden', zegt De Hoog. Dat is ook meteen de voornaamste waarom hij vandaag op een andere locatie studeert. 'Ik zit nu heel brak in de Plexus en ik zou zo nóóit naar de UB gaan.'

Om een stammenstrijd te voorkomen moet je weten: wie zit waar? Illustratie @zo.wateenplaatje

LAMME LEIDSE MEMES

Groot studentenprotest voor de UB: Onzinnige looproutes worden op aandringen van minister De Jonge niet afgeschaft

DE DAS

Niets is grappiger dan ongelukkig zijn

Na zijn emeritaat verhuisde de Leidse historicus Alfons Lammers (81) naar de Veluwe, maar nog steeds mist hij de stad en studenten. 'Ik ben een onbestorven weduwnaar.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO GUIDO BENSCHOP

Het huis in het bos van Otterlo verraadt meteen de achtergrond van de bewoner. Aan de buitenmuur hangt een straatnaambord met daarop 'Abraham Lincoln str'. Op de grond ligt een 'stars and stripes'-deurmat. Op de wc hangt een zwart-witfoto van president Franklin Delano Roosevelt. Eronder staat een elpee van Bruce Springsteen: *Born in the USA*.

Op weg naar de woning van Alfons Lammers, emeritus hoogleraar Amerikaanse geschiedenis klinken bladblazers. 'In het bladblazerskoor heb je sopranen en tenoren, maar het ergst zijn de bassen', schrijft hij erover in zijn laatste boek. 'Het lawaai dringt zelfs door driedubbele beglazing heen.'

'Je boft dat het er nog maar twee zijn, iedereen staat al paraat', zegt Lammers als hij naar de woonkamer loopt. En na een ietwat hese lach: 'Het ergste moet nog komen.'

Dat is dus de titel van het boek, een bundeling van brieven en mails die hij naar vrienden en bekenden stuurde.

Hij was juist naar de Veluwe verhuisd voor de rust. In 1999 kreeg Lammers namelijk last van tinnitus. Niet alleen had hij een constante piep in het oor. 'Ik werd ook heel duizelig. Het leek

alsof ik in een wasmachine zat. Dan stond ik op mijn kamer op de universiteit over te geven. Ik werd er compleet gestoord van, kon niets meer. Gelukkig is het uiteindelijk grotendeels weggegaan.'

In 2003 zwaaid hij af. 'Tot 2006 had ik dan nog een kamer, maar daar moest ik ook weg om ruimte te maken voor promovendi. Toen dachten mijn vrouw en ik: dan maar helemaal weg, naar Otterlo. De voornaamste reden was het Kröller-Müller museum. Kunst is heel belangrijk voor mij.'

Hij zit in een stoel voor een schilderij van Emilio Kruithof: een gezicht van een vrouw op een oranje achtergrond. Er is veel meer beeldende kunst te vinden: een aquarel bijvoorbeeld, met daarop de Breesstraat in 1898. Lammers mist de stad en de studenten. 'Leiden was alles voor mij. Het was heel moeilijk om te vertrekken.'

Hij is net terug van een bezoek aan zijn vrouw in een verpleeghuis in Oosterbeek. Zes jaar geleden kreeg zij een ongeluk met de fiets en liep daarbij een zware hersenbeschadiging op. Elke dag rijdt hij naar haar toe. 'Ze herkent me nog, maar er komt geen zinnig woord meer uit.'

Sinds april van dit jaar is ze opgenomen. 'Ze werd steeds onhandelbaarder toen ze nog thuis was. Meestal krijg je van die beelden te zien van dementerende ouderen die de weg kwijt zijn maar verder rustig blijven. Maar door demantie kun je ook heel agressief worden, en dat werd mijn vrouw. Het liep alle spuigaten uit. Ik ben eigenlijk een onbestorven weduwnaar. Ze komt niet meer uit Hotel Terminus en daar word ik diep bedroefd van. *It's a long goodbye*.'

Dat hij alleen thuis is, is een heel gek gevoel, zegt hij. 'Ik ben haast weer een student, maar hoeft gelukkig geen tentamens te doen. Nou ja, soms lijkt het er wel op. Ben ik er in geslaagd om de situatie met mijn vrouw goed op te lossen? Heb ik alle formulieren goed ingevuld? Eigenlijk zijn die zaken nog veel belangrijker dan tentamens, want het gaat nu om leven en dood.'

Veel van zijn tijd besteedt hij aan schrijven. 'Ik moet wat te doen hebben en ben al aan een nieuw boek begonnen.' Een van de inspiratiebronnen is de roman *Clément E. Busken* van Jeroen Brouwers over een dementerende man in een verpleeghuis. 'De interne dialoog van die persoon is nogal confronterend. Ik verwerk interviews met mijzelf in het nieuwe boek.'

Weer klinkt de schorre lach. 'Het wordt één grote maar wel ernstige grap. Mijn devies is deze quote van de Ierse schrijver Samuel Beckett: *nothing is funnier than unhappiness*.'

In *Het ergste moet nog komen* koppelt hij het ongeluk van zijn vrouw op de voor hem kenmerkende droogkomische toon aan de opkomst van Trump: 'Begrijp ik goed dat Amerika uit solidariteit ook van zijn elektrische fiets is gevallen, met hersenletsel tot gevolg?'

Ook zijn eigen diverse fysieke ongemakken relateert hij in zijn boek met humor. 'De pijn heeft zich naar de heup verplaatst, met als gevolg dat ik uit de verte op een invalide lijk', schrijft hij. 'Mantelzorg behoeft ik gelukkig nog niet, en voor Sinterklaas heb ik geen, ik herhaal geen rolator gevraagd. In elk geval hoop ik het leven nog tot morgen te redden. Dan zendt NPO 2 om elf uur 'Blondie's New York' uit. Debbie Harry helpt beter dan al mijn gebeden.'

Behalve zichzelf neemt hij ook de universiteit op de hak. 'Ik ontvang de nieuwsbrief van Geschiedenis en dan denk ik wel: "Wow, ik zou daar nu

niet eens meer conciërge kunnen worden." Het is zo abstract en geleerd.'

Leidse historici nemen zichzelf tegenwoordig zo ontzettend serieus, vindt hij. 'Iedereen vermeldt zijn media-optredens in die nieuwsbrief. Dat deden wij echt niet. En zoiets als een podcast, dat vind ik echt iets absurds hebben. Het is allemaal gelul in de ruimte. Ik vraag me af: wanneer komt er weer eens een goed boek uit Leiden? Gewoon voor een breder publiek, zoals de inmiddels overleden oud-collega's als Henk Wesseling en Cees Fasseur die schreven?'

'De universiteit wordt een gesloten inrichting. Ik word er onrustig van. De hoeveelheid onderzoek naar taal, identiteit, en natuurlijk de slavernij is doorgeslagen.'

Dat geldt ook voor de focus op diversiteit, vindt hij. 'Zoals je van een wat ouder iemand kan verwachten word ik helemaal hyper van "woke". Je mag bijvoorbeeld geen spaarvarken meer gebruiken in leerboeken voor kinderen. Dat moet een spaarolifant worden, omdat varkens onreine dieren zijn voor moslims. "Kweek een dikke huid", denk ik dan.'

De ontwikkelingen in de Verenigde Staten volgt hij nog steeds op de voet. Lammers houdt van het land, maar maakt zich zorgen. 'Ik heb altijd geprobeerd rechts Amerika te begrijpen, maar het land is zo afgeleden. Daar schrik ik als "virtuele Amerikaan" erg van. De bestorming van het Capitool was ongehoord. De extreme abortuswetgeving in Texas: *what the fuck?* Jonge mensen kunnen zich niet voorstellen hoe het was toen wij er midden jaren zestig waren. Ik had een beurs aan Brandeis University in de buurt van Boston, en mijn vrouw werkte er in een bloemenwinkel. Toen we aankwamen dachten we: "Dit is het paradijs op aarde." Dat was het niet, maar die indruk kreeg je.'

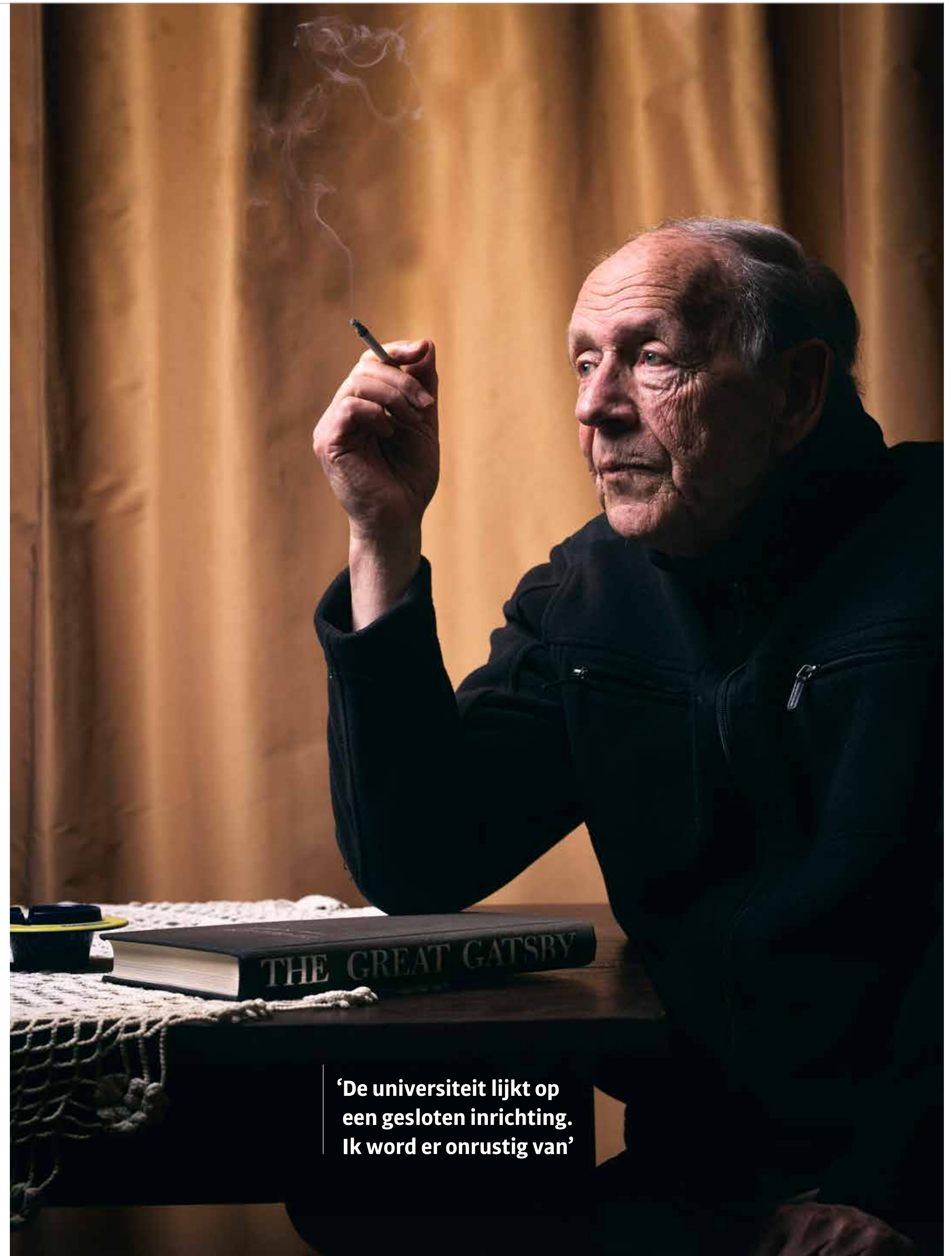
De politieke verdeeldheid is er immens geworden, merkt hij. 'Een vriend van mij is Democraat en vond altijd al iedere Republikein een klootzak. Het zijn nu allemaal nazi's met Trump als Führer. Mijn zus die nota bene in Canada woont, is juist Trump-aanhanger. Ik vermijd het onderwerp als ik haar spreek. Trump is niet uit de lucht komen vallen. Hij is de laatste racistische stuip-trekking van de protestante meerderheid van vroeger, die vindt dat zij overspoeld wordt door allerlei andere groepen - een soort *last stand*.'

Volgens Lammers is het geen economische strijd maar een cultuurconflict. 'Daarom is die "wokeness" van de Democraten ook zo'n belangrijk punt. Als de nadruk daarop komt te liggen, dan help dat Trump. Elke keer als er standbeeld omver wordt getrokken, weet je: hij kan weer verder. Wat mij betreft donder je alle standbeelden om, maar het andere kamp denkt dan: dat tuig van de richel pakt Amerika van ons af.'

Hij mist ook zelfreflectie bij bepaalde groepen. 'Het is heel erg wat politieagenten tegen zwarten doen, maar veruit de meeste slachtoffers vallen door zwart-tegen-zwart-geweld. Er zijn wel zwarte leiders geweest die hebben gezegd: we moeten ook naar onszelf kijken, maar ik hoor dat nu te weinig. Leg niet alleen de schuld bij de politie. Je kunt ook niet alle problemen in bepaalde wijken herleiden tot het slavennijverleden.'

Na een korte pauze. 'Maar ik weet niet hoe ze daar nu in Leiden over denken.'

Alfons Lammers, *Het ergste moet nog komen*. Prometheus, 416 pag. € 30

'De universiteit lijkt op een gesloten inrichting. Ik word er onrustig van'

*‘Het was
geweldig dat
alles online kon’*

Meryem Antek (24, rechten) heeft ADHD en chronische pijn.

‘Online college is voor mij heel handig. Ik heb een chronische aandoening aan mijn benen waardoor ik niet altijd goed functioneer. Ik kan bijvoorbeeld niet naar de universiteit, boodschappen doen en ook nog koken, dan moet ik twee van de drie kiezen. Als ik wel alles zou doen, krijg ik zoveel pijn in mijn benen dat ik tot drie of vier uur ’s nachts niet kan slapen.

‘De rechtenfaculteit heeft van die steentjes en oneffenheden voor de ingang, daar krijg ik extra veel last van. In het begin van corona vond ik het dan ook geweldig dat alles online kon, dan hoefde ik er niet meer heen. Op een gegeven moment ging ik het wel missen, maar nu denk ik: konden we maar weer terug.

‘Om twee uur normaal te kunnen functioneren in college moet ik overuren draaien. Het vergt veel energie, en niet alleen vanwege mijn benen. Je moet namelijk al vier keer zo hard werken om hetzelfde te kunnen als iemand zonder ADHD. Een college is lang, het is druk, je pikt alles op, alle gesprekken van mensen om je heen. Liever volg ik college in de rust van mijn eigen huis, dan kan ik tussendoor pauzeren of juist vier colleges achter elkaar terugkijken. Nu moet ik steeds opnieuw die motor starten.

‘Vanuit de uni is er weinig steun wat betreft ADHD of functiebeperkingen. Momenteel ben ik verkouden en op een rare manier mag ik van geluk spreken, want daarvoor hoef ik nu niet naar college. Voor studenten die in een risicogroep zitten, in quarantaine moeten of ziek zijn, zijn er allerlei uitzonderingen mogelijk, maar voor mensen met een functiebeperking is er niks veranderd. Terwijl het volgens mij voor de universiteit helemaal niet moeilijk is om online colleges mogelijk te maken.

‘Het gaat echt om simpele dingen, het hoeft niet moeilijk te zijn. Bij rechten worden bijvoorbeeld al regelmatig extra werkgroepen in het leven geroepen als er zich meer mensen hebben aangemeld dan verwacht. En er zijn online werkgroepen voor mensen die vanwege corona niet aanwezig kunnen zijn. Ik krijg het idee dat het wel kan als het voor de universiteit goed uitpakt, maar niet als het een extra moeite is. Wel is het fijn dat het sinds corona mogelijk is om hoorcolleges meteen terug te kijken in plaats van twee weken voor tentamen, zoals voorheen.

‘Inmiddels heb ik wel geaccepteerd dat ik er weer heen moet, het is niet anders. Zo erg is het niet, denk ik steeds, maar daarna crepeer ik weer van de pijn. Voor mij scheelt het dan nog dat ik weet: als ik thuis blijf, heb ik geen pijn. Maar er zijn ook chronische aandoeningen die veel minder voorspelbaar zijn, zoals endometriose. Daar heb je zelf totaal geen invloed op, en als je dan op onbegrip stuit... Ik zou helemaal leip worden.’

Die lockdown was zo gek nog niet

Met de herintrede van het fysieke onderwijs verdwijnt het online onderwijs langzaam weer naar de achtergrond. Voor sommige studenten met een functiebeperking is dat een zware dobber.

DOOR **SUSAN WICHGERS**
FOTO'S **TACO VAN DER EB**

Tien procent heeft een functiebeperking
Hoe groot is de groep studenten met een functiebeperking? Volgens studentendecaan Marcel Melchers gaat het strikt genomen om één op de drie studenten. ‘Maar daar zitten ook brildragters tussen. Als het echt gaat om studenten die een beperking ervaren, is dat 9 à 10 procent van de studenten.’
Ongeveer 3 procent heeft dyslexie, 2 procent ADHD, en een autisme spectrum stoornis of fysieke beperking komt bij 1 procent van de studenten voor, net als angststoornissen en depressie. ‘De nuance is daarbij wel dat dit om mensen gaat die een diagnose kunnen overleggen. Er zijn natuurlijk veel meer mensen met angst- en stemmingsklachten.’
Studenten met een functiebeperking kunnen terecht bij het Fenestra Disability Centre, waar je advies kan krijgen en extra voorzieningen kan aanvragen.

*‘Ik heb nu geen
tijd om te
ontspannen’*

Luca Caroli (24, public international law) heeft een angststoornis en is lid van het Access & Support Platform (ASP), een netwerk van ervaringsdeskundige medewerkers en studenten dat zich inzet voor een toegankelijke universiteit.

‘De pandemie heeft mijn angststoornis erger gemaakt, maar het is voor niemand goed geweest natuurlijk. Online onderwijs was voor mij stukken beter: minder drukke plaatsen, veilig vanuit mijn eigen huis. Vorig jaar deed ik een studie in Ierland maar ik kon het vanuit mijn thuis in Italië volgen, waar mijn familie voor me zorgde. Ik hoefde in principe alleen op te staan en te eten. Het was saai, maar vroeger niks van me. Nu alles weer terug naar normaal is, merk ik dat ik eigenlijk geen tijd heb om te ontspannen. Dat helpt niet met de angst.

‘Er zitten ook een hoop nadelen aan online onderwijs. Er is een grotere kans dat je dingen verkeerd of niet begrijpt, omdat jij of de docent slechte apparatuur heeft of de verbinding niet goed is. Daarbij is het juist minder toegankelijk voor mensen met gehoorproblemen of visuele beperkingen, want de software biedt vaak geen goede ondertiteling. Ook is het lastiger om je concentratie bij online colleges te houden voor mensen met ADHD, maar voor iedereen eigenlijk. Thuis raak je sneller afgeleid, online colleges zijn moeilijk zo in te richten dat je er helemaal bij blijft.

‘Het voordeel is natuurlijk dat het toegankelijk is voor mensen met een fysieke beperking. Hoewel dat ook pijnlijk is: ondanks jaren strijd was er nooit iets mogelijk, en nu de hele mensheid er mee te maken kreeg kon opeens alles online. It took a pandemic, maar we zijn er.

‘Het idee om online onderwijs helemaal in de ban te doen is dus heel ontmoedigend, ook voor studenten met chronische pijn bijvoorbeeld. Dat kan zo erg zijn dat het niet lukt om op te staan. De apparatuur is er toch al, en hoewel online niet te vergelijken is met fysiek, zou ik zeggen: beter iets dan niets. Zorgen over dat mensen dan niet meer zouden komen, zijn ongegrond. Als mensen niet willen komen doen ze dat nu ook al niet.

‘Met mijn angststoornis gaat het gelukkig een stuk beter dan een paar jaar geleden. Toen had ik aanvallen die soms dagen duurden. Je hart gaat dan heel snel kloppen en je hebt het gevoel dat er iets heel ergs gaat gebeuren. Het gaat vastzitten in je hoofd, concentreren lukt dus niet meer. Inmiddels heb ik geleerd hoe ik ermee om kan gaan. Ik zou niet zeggen dat een angststoornis een beperking is, het is niet zo dat ik mijn leven erop moet aanpassen, maar het heeft wel invloed op alles wat je doet. Online onderwijs kan dan helpen om op je eigen tempo in kleine stapjes het normale leven weer te betreden.’

*‘Zorg dat
iedereen erbij
kan zijn’*

Claire van den Helder (25, culturele antropologie) is autistisch en heeft een auto-immuunziekte en endometriose.

‘Voor corona had ik het nog niet zo door, maar toen eenmaal alles online was, dacht ik: wow, dit is echt fijn. Ik hoefde niet meer te reizen, als ik een hele slechte dag had kon ik vanuit mijn bed college volgen of vijf minuten van tevoren uit bed rollen en achter mijn bureau gaan zitten. Het scheelde zoveel energie voor mij.

‘Ik heb een auto-immuunziekte en endometriose. Oh ja, en autisme. Daar moet ik nog aan wennen, want dat weet ik pas sinds kort. Voor alles online ging, pushte ik mezelf gewoon: ik zette door om toch overal aan mee te doen en bij te zijn. Omdat mijn ziekte zo onvoorspelbaar is, was het voor mij altijd hopen dat ik daarna nog kon koken bijvoorbeeld. Met online onderwijs heb je daar veel minder last van, je kan bijna altijd aanschuiven. Daardoor zag ik pas in wat ik normaal gesproken allemaal moest laten liggen om op de campus te kunnen zijn.

‘Mensen staan er niet bij stil, maar er komt veel bij kijken als je naar college gaat. Je moet je kleding aantrekken, ontbijten, de bus of tram in, je hebt sociaal contact. Daarna blijft er voor mij geen energie over om nog iets te doen. Er zijn genoeg dagen geweest dat ik niet ging douchen omdat ik te moe was, bijvoorbeeld.

‘Het is een ander soort vermoeidheid dan die na het sporten, dan kun je even uitrusten en gaat het beter. Het is alsof je een belachelijke kater hebt van drie dagen feesten en wakker blijven én er zijn drie bussen over je heen gereden. Je kunt gaan slapen en dan wordt het iets beter, maar niet veel. Je wordt je bewust van acties waarvan je normaal niet eens merkt dat het energie kost, zoals je arm optillen of sokken aantrekken.

‘Ik heb nu geen colleges, maar werk twee dagen op de universiteit en ben secretaris van studentenpartij LVS. Daar ben ik wel heel duidelijk over mijn ziekte. Ik wil voorkomen dat mensen me overschatten, voordat ik te veel hooi op mijn vork ga nemen. Daarin probeer ik heel hard te zijn.

‘Bij LVS is mijn speerpunt ook online onderwijs, maar het moet voor docenten en werknemers ook menselijk blijven. Dat is een kwestie van meer personeel aannemen en meer trainingen geven. Als docenten weten hoe ze kunnen omgaan met bepaalde apparatuur zou dat al scheelen. Colleges opnemen is een goede eerste stap. Voor veel studenten is dat heel nuttig, ook als je bijvoorbeeld mantelzorgverantwoordelijke bent, topsporter, of als je kinderen hebt. Het is ook niet moeilijk: docenten hoeven alleen een camera neer te zetten. Veel docenten vinden hybride colleges lastig omdat ze het gevoel hebben dat ze dan online niet hetzelfde niveau halen, maar dat hoeft ook helemaal niet. Dat er een mogelijkheid zou zijn, is al een hele stap naar toegankelijkheid en daarmee in mijn ogen naar gelijke rechten, omdat je dan zorgt dat iedereen erbij kan zijn.

‘De angst dat er dan niemand meer naar college komt, is ongegrond. Het afgelopen jaar zag je dat heel veel mensen juist behoefte hebben om fysiek onderwijs te volgen. Ook mensen met een functiebeperking hebben daar overigens behoefte aan, maar soms gaat het gewoon niet.’

Stemmingswisselingen zijn een blinde vlek

Vrouwen die jong aan de pil beginnen, hebben meer kans op depressie

De pil was het symbool van de seksuele revolutie in de jaren '60.

Vrouwen die de pil slikken zijn slechter in het herkennen van walging, verdriet, woede en angst, ontdekte psycholoog Daniëlle Hamstra. Volgens haar wordt er nog te weinig onderzoek gedaan naar de rol van hormonen bij stemmingswisselingen.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

Sinds de pil (1960) bestaat, heeft het voorbehoedstafeltje al een hoop levens gehad. Als een symbool voor de seksuele revolutie, medicijn tegen migraine en pijnlijke menstruatie, behoeder van baarmoederhalskanker, en verreweg het populairste hormonale voorbehoedsmiddel: in Nederland gebruiken bijna een miljoen vrouwen het. Onderzoeker en psycholoog Daniëlle Hamstra (1965) bestaat ietsje korter dan de pil, maar heeft ook al een paar levens erop zitten. Ze werkte jarenlang in de marketing, stapte over naar het onderwijs, haalde haar PABO-diploma, volgde de pre- en onderzoeksmaster Klinische Psychologie, ontdekte bij toeval dat vrouwen aan de pil slechter waren in het herkennen van negatieve gezichtsuitdrukkingen, begon aan een leven als promovendus, en verdedigde onlangs haar proefschrift *The Mood and the Pill*.

Het was een toevallige bijvangst: haar masteronderzoek ging over een antidepressivum, en ze besloot om vast te leggen of de proefpersonen aan de pil waren.

'De pilgebruiksters herkenden duidelijk minder gezichtsuitdrukkingen van walging, verdriet, woede en angst tijdens de test. Het maakte me nieuwsgierig, en ik vroeg me af of dit verklaart waarom er zo'n grote groep vrouwen is die stopt met de pil omdat ze zich "anders" voelen.'

Bij haar promotieonderzoek repliceerde ze de bijvangst niet exact, maar wel zag ze opnieuw dat

hormonale anticonceptie zoals de pil begonnen, meer kans hebben om een depressie te ontwikkelen. 'Sociale contacten hebben een enorme invloed op wie je bent, wie je mag zijn, en wat je plek is in de groep. Dan is het heel belangrijk om te kunnen herkennen of iemand met afschuw of negatief reageert. Wat doet het met je als je die sociale informatie mist?' Hamstra ontdekte ook dat pilgebruiksters minder stemmingswisselingen ervaren. Dat is, afhankelijk van de gebruiker, afstompend of juist lekker rustig. 'Een kwestie van smaak', zegt ze. 'Vrouwen op normale cyclus hebben op een bepaald punt veel hormonen, en daardoor ook meer stemmingsveranderingen. Die worden onderdrukt door de pil. De een vindt dat fijn, terwijl de ander juist die pieken mist.'

Daarnaast vond ze aanwijzingen dat genetica ook een rol speelt: vrouwen met een bepaald type gen (MR-haplotype 1/3) lijken gevoeliger voor de effecten van al dan niet farmaceutisch geïntroduceerde hormonen in hun lichaam, dan vrouwen met een ander type van dat gen (MR-haplotype 2). Mensen met het laatste type blijken optimistischer van aard en kunnen beter tegen stress.

'Er is indicatie dat de gevoeligheid voor stress ook betekent dat er gevoeligheid is voor hormonale veranderingen', zegt Hamstra.

De pil heeft de laatste jaren wat glans verloren. Het

gebruik daalt al jaren, en er is steeds meer aandacht voor de psychologische bijwerkingen van hormonale anticonceptie. Op sociale media zijn de verhalen over psychologische bijwerkingen anekdotisch, maar talrijk. 'Tachtig procent van de gebruikers is tevreden. Maar twintig procent heeft wel last van bijwerkingen.'

Daar mag meer aandacht voor komen, vindt ze. Er is jarenlang weinig interesse getoond voor de psychologische bijwerkingen van de synthetische hormonen, en er wordt niet op een uniforme manier onderzoek naar gedaan. Hamstra: 'Ik zie bij patiënten ook dat hormonale status heel veel uit kan maken voor het beloop van hun stemmingsklachten, maar er is weinig onderzoek, en er zijn vooral weinig afspraken over hoe dit soort onderzoek moet worden gedaan.'

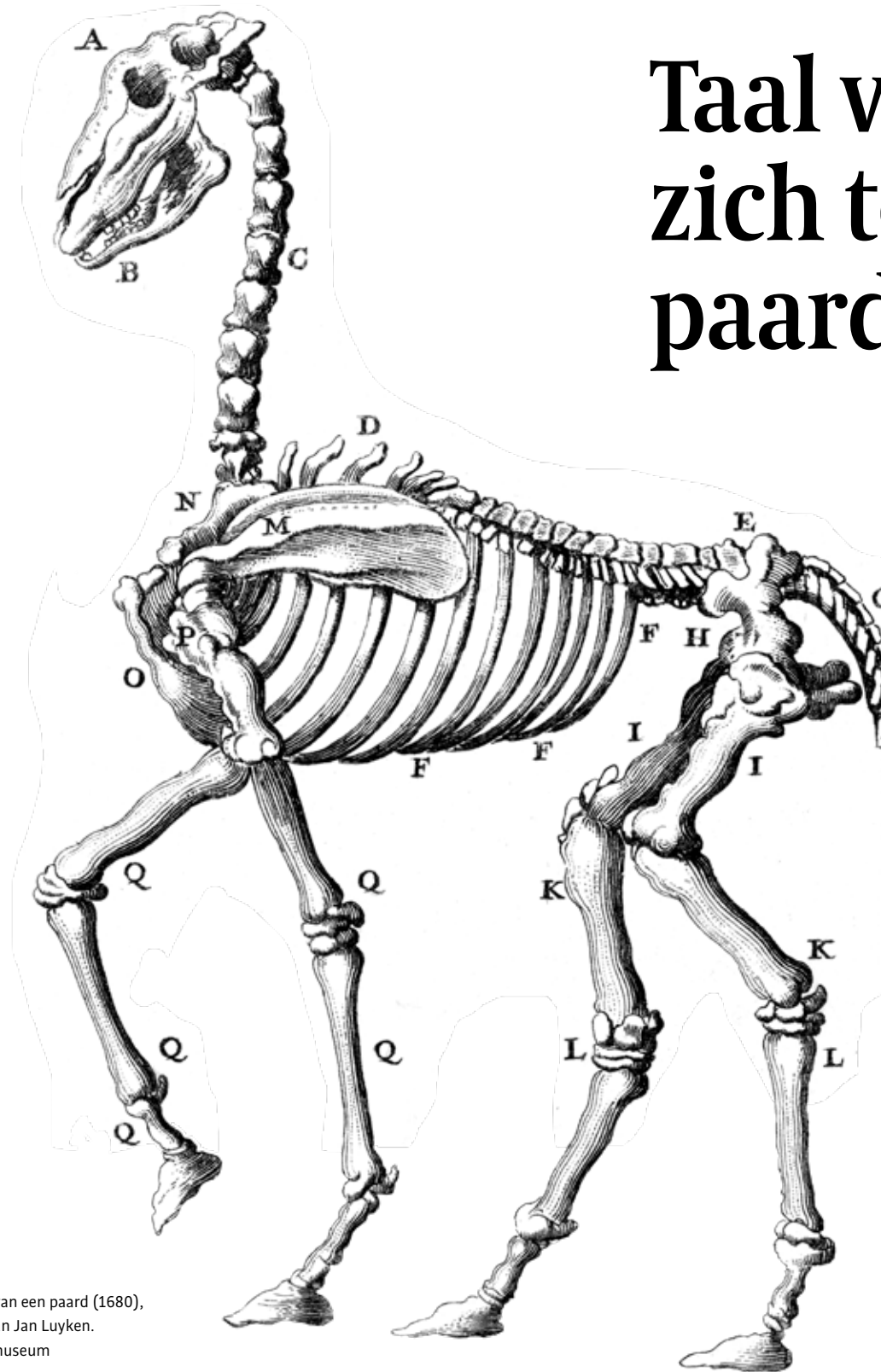
Vrouwen lijden veel vaker aan stemmingsstoornissen dan mannen, maar of en welke rol hormonen hierin spelen, is een blinde vlek. 'Mannen kennen ook hormonale veranderingen, maar dat gaat veel geleidelijker en rustiger. Vrouwen hebben meer grote "omklapmomenten", zoals ongesteldheid, zwangerschap, en de overgang. Daar moeten we ook naar vragen.'

Hormonen moeten meetellen, vindt ze. 'Je maakt keuzes voor partner, opleiding, en ook anticonceptie. Het is belangrijk om te weten wat die hormoonschommelingen met je doen.'

In haar eigen behandelkamer vraagt ze er ook naar. 'Ik had laatst een patiënt van achterin de veertig, die altijd last heeft gehad van zeer pijnlijke menstruaties, PMS, endometriose, al dat soort dingen. We hebben een uur gepraat: wat is de impact op je leven, op je relaties, op je seksuele ontwikkeling? Aan het eind van het gesprek zei ze: "Niemand heeft ooit de tijd genomen hier naar te vragen."

'Of neem relaties: veel vrouwen herkennen prikkelbaarheid rond de menstruatie en de stopweek, en ik hoor vaak dat partners niet goed weten hoe ze ermee moeten omgaan. Die zeggen dan: "Je bent gewoon gevoelig voor hormonen." Ja, dus?'

Ze plaatst wel een nadrukkelijke kanttekening: 'In mijn onderzoek wil ik vrouwen niet als labiel afschilderen. Bij hen worden inderdaad vaker angstklachten vastgesteld maar dat komt met name doordat ze vaker slachtoffer worden van geweld. Biologie is belangrijk, maar sociologische factoren wegen mogelijk een stuk zwaarder.'

Geraamte van een paard (1680), tekening van Jan Luyken. Foto Rijksmuseum

Eeuwenoud DNA uit paardenbotten laat zien dat Indo-Europese talen zich te voet en niet in het zadel verspreidden. Dat blijkt uit onderzoek dat in *Nature* is gepubliceerd en waaraan een Leidse archeoloog en taalkundige meewerkten.

DOOR MARK REID

'We wisten al langer dat de Indo-Europese taalfamilie, waartoe het Nederlands behoort, van de Zuid-Russische steppen komt', vertelt taalkundige Guus Kroonen. 'Recent hebben genetici aangetoond dat er een grote migratiegolf was in het derde millennium voor Christus. In de Europese touwbekercultuur zie je dat in een korte periode een heel grote instroom is van genen vanuit het zuiden van Rusland.' Een populaire theorie stelt dat die rappe verspreiding van de Indo-Europese taal mogelijk was omdat de Russische steppes hier met een strijdbijl in de hand aan kwamen galopperen. Als een soort voorloper van de Hunnen zouden ze op gewelddadige manier de oorspronkelijke Europeanen hebben onderworpen en zo hun taal hebben opgelegd. Met het nieuwe onderzoek in *Nature* komt dat idee op losse schroeven te staan.

'We voelden als taalkundigen al wat nattigheid bij die theorie', vertelt Kroonen. 'Als je kijkt naar de vroege Indo-Europese woordenschat kijkt zie je dat

Taal verspreidde zich toch niet te paard, maar te voet

aanwezigheid van gedomesticeerde paarden in Noordwest-Europa van rond de tijd dat Indo-Europeanen hierheen gekomen zijn, bevatten er maar vijf van de duizend graven paardenbotten. Alle bekende afbeeldingen van mensen te paard zijn ook pas van eeuwen later. Niet wat je zou verwachten als een Russisch ruitervolk net land had ingenomen.

Die archeologische en taalkundige twijfels blijken volgens het nieuwe onderzoek gegrond. In de grootchalige studie van zogenaamd *ancient-DNA* blijkt dat de paarden die in Europa in het derde millennium voor Christus voorkwamen niet direct verwant waren aan de gedomesticeerde paarden van de Russische steppen.

Kroonen: 'De mensen en hun taal kwamen dus wel van de steppen, maar de paarden kwamen niet mee. Het is nog steeds een snelle verspreiding, in een paar honderd jaar gebeurd, maar het is niet zo dat ze in een week van de steppen naar Nederland reden. Die theorie is nu echt ontkracht.' Volgens hem zijn er andere verklaringen, zoals de populariteit van nieuwe vormen van landbouw: 'In Europa waren meer sedentaire boeren, maar je ziet dat er een veehouderseconomie ontstaat, een levensstijl die zich al eerder op de Russische steppe had ontwikkeld.'

In tegenstelling tot Europa laat het onderzoek zien dat de verspreiding van Indo-Iraanse talen in Azië wel te paard gebeurde. De paardenresten die daar gevonden zijn, zijn zo'n duizend jaar jonger en in tegenstelling tot de Europeanen niet verwant aan het moderne gedomesticeerde paard.

Kroonen: 'Als je naar de Indo-Iraanse talen kijkt zie je ook dat die woorden hebben voor paardenteugel en strijdwagen, en allemaal namen voor de kleuren van de vacht van paarden. Dat waren duidelijk wel fokkers en mensen die op strijdwagens zaten. En nu weten we dat de taal daar ook overeenkomt met de genetica.'

Dat we nu pas weten hoe gedomesticeerde paarden zich hebben verspreid komt door de techniek. Bourgeois: 'Ancient-DNA onderzoeken kan pas de laatste vijf jaar op grotere schaal, maar het is nog steeds erg lastig. Je moet de perfecte condities hebben. Het bot moet goed bewaard zijn en het DNA in het bot moet stabiel zijn gebleven. Het nadeel in Nederland is dat de grond heel zuur is. Dus daar lost alles in op.'

Helaas waren de Nederlandse botmonsters die Bourgeois voor het onderzoek aanleverde te ver vergaan om er nog erfelijk materiaal uit te kunnen halen, maar dat is volgens hem 'part of the game'. Met de nieuwe kennis over de verspreiding van taal hopen beide wetenschappers hun interdisciplinaire onderzoek te kunnen voortzetten.

Kroonen: 'We weten nu beter hoe paarden zich hebben verspreid, en het lijkt me spannend om dat met ander vee te doen, zoals koeien of schapen. We weten dat de Indo-Europeanen woorden hadden voor koe en schaap, betekent dat ook dat ze die meenam naar Europa?'

In de rij en op de trap voor de geur van rottend vlees

Zondag kwamen er ruim 2.000 bezoekers af op de geur van rottend vlees, die in de tropische kas van de Leidse Hortus Botanicus hing. Reden: de penisplant *Amorphophallus decus-silvae* stond in bloei, en dat gebeurde voor het laatst 25 jaar geleden. De collectie van de botanische tuin in Leiden kent weliswaar meer penisplantsoorten, die ook regelmatig bloeien. Om de genetische kenmerken van deze *Amorphophallus* te beschermen, wordt het afgevoerd stufmeel verzameld en ingevroren in vloeibaar stikstof, dat een temperatuur heeft van -60 graden Celsius. Foto Taco van der Eb

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Consultancybureau Team Bliss is op zoek naar officemanager (Student | 10 u p/w). Als officemanager bij Bliss zal jij verantwoordelijk zijn voor het dagelijks reilen en zeilen van ons kantoorpand op het terrein van het Museum van Volkenkunde in Leiden. Ben jij

de hands-on hbo- of wo-student die we zoeken en woon/studeer je in Leiden? Neem bij interesse of voor meer informatie contact op via samengroei@teambliiss.nl.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 13 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. *Engels, groep 8. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, brugklas. *Wiskunde, Engels, brugklas. *Wiskunde A, 3 havo. *Wiskunde, 4 mavo. *Natuurkunde, 3 havo. **Leiden-Zuid**, 3 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8.

*Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekkoomen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor en Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftigertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 10.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman
a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl

Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers
s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Pim Bakx (stagiair)
pimbakx@gmail.com

Medewerkers: Vera Arntzen | Remco Breuker | Omar Ghaly | Maia de Quay | Olaf Leeuwis

Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot | Bandirah | Silas.nl

Art direction en vormgeving: Marcel van den Berg | joostmarcellis.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort,
Telefoon 023 - 571 47 45
E-mail sales@bureauvanvliet.com
<https://bureauvanvliet.com/>
advertentie/Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Marije van den Berg | Marijke van Broekhoven | Willem van der Does | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emaria | Dion Latten | Zoë van Litsenburg | Roel van Niekerk | Frank Rensen | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

BANDIRAH

@WeekbladMare

De eerste keer is taboe

In Libanon is het lastig om over seks te praten. De film *Death of a Virgin and the Sin of Not Living*, te zien op het Leiden International Film Festival, wil het bespreekbaar maken, zegt producer Christelle Younes. 'Het voelde als een plicht om dit te maken.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

Het is om meerdere redenen wonderlijk hoe – en dat – de Libanese film *Death of a Virgin and the Sin of Not Living* tot stand is gekomen.

Ten eerste was er geen budget, vertelt producer Christelle Younes (34). 'Helemaal niets. Maar toen we het script lazen, wisten we dat we hoe dan ook deze film moesten maken, dus hebben we een datum geprikt waarop we wilden beginnen met de opnamen, en probeerden tot die tijd geld bij elkaar te krijgen. Onze aanvragen voor financiering werden afgewezen, dus we hebben alles zonder budget gedaan. De crew, locatie en het eten was gratis. Zelfs de harde schijven waren gesponsord.' Twee: anderhalf uur nadat ze klaar waren met filmen, op 17 oktober 2019, brak de Libanese revolutie uit. 'We waren om half zeven klaar, en om acht uur begon de revolutie, die nog steeds gaande is. We zaten op vijftig minuten van de hoofdstad, alle wegen waren afgesloten, banden stonden in de fik. We hebben twee dagen in het hotel gezeten om te laten bezinken wat er in vredesnaam allemaal gebeurde, en toen zijn we mee gaan doen. Maar als we de opnames ook maar één dag hadden uitgesteld, was deze film er niet geweest.'

Death of a Virgin and the Sin of Not Living is het debuut van regisseur en schrijver George Peter Barbari, en is komende week te

zien op het Leiden International Film Festival. Het gaat over vier Libanese jongens, die samen naar een prostitutie gaan om ontmaagd te worden. De camera volgt hen op weg naar het bordeel. Ze maken luide grappen over seks, ruziën over wie de condooms koopt, onderhandelen over 'wie er als eerste mag'.

Onder de brallerigheid zijn ze bloednerveus over wat er gaat gebeuren, wat vooral blijkt uit de innerlijke monologen waarmee Barbari een inkijsje geeft in de belevingswereld van de tieners, maar ook in die van de mensen die ze tegenkomen: de zus die een abortus heeft gehad, de kennis die worstelt met homoseksualiteit, het meisje dat over tien jaar haar oma dood in bezit zal vinden.

Voice-overs verraden het contrast tussen de mythes en verhalen over seks die de jongens vooral aan elkaar vertellen, en de echte ervaring. Bij de uiteindelijke ontmoeting tussen hoofdpersoon Etienne (Etienne Assal) en prostitutie Christelle (gespeeld door Feyrouz Abou Hassan) ziet hij haar ingeslikte tranen, en hij voelt zich een onhandig kind. Ze willen daar allebei eigenlijk niet zijn. Het steekt schril af tegen de opschepperij van de jongens achteraf: 'Ze kon er geen genoeg van krijgen'.

Barbari baseerde het script op eigen ervaring. Het bezoek aan de prostitutie toen hij zelf achttien was maakte diepe indruk op hem, vertelt Younes. 'Tien jaar later besefte hij wat voor een impact het had. Toen is hij de film gaan maken.' Opvallend detail: de acteurs waren zestien toen Barbari met hen begon te repeteren, maar omdat het zo lang duurde voor hij de film kon maken, waren ze al 21 toen ze werden gefilmd. 'Het zijn ook geen acteurs', zegt Younes. 'Een van hen is advocaat, en een ander heeft een winkel.'

Praten over seks is lastig als jongere in Libanon, zegt Younes. 'Er is een soort taboe over de eerste keer seks, over wat het juiste moment, en wie de juiste persoon is. Tenzij je ouders heel progressief zijn, hoor je als vrouw te wachten tot het huwelijk. Voor jongens is de ervaring anders. Zij kunnen geen seks hebben met hun vriendinnen, omdat hun vriendin niet het risico neemt: als ze uit elkaar gaan en ze is geen maagd meer, zal niemand anders een huwelijk met haar accepteren. 'Maar er is grote sociale druk onder jongens om op een bepaalde leeftijd hun maagdelijkheid te verliezen en niet als maagd het huwelijk in te gaan. Dus zo zijn er ook jongens die tegen hun zin dit soort ervaringen hebben. We kunnen niet doen alsof dit taboe niet bestaat. Ik voelde het als een plicht om deze film te produceren. Ik geloof echt in de kracht van film om dingen be-

LIFF-tips: Cage-marathon en Amélie-ontbijt

De zestiende editie van het LIFF begint op 28 oktober en eindigt op 7 november. Er zijn bijna honderd films waar je uit kunt kiezen in die elf dagen, dus hier een paar tips (van het LIFF zelf) om de keuzestress te verzachten.

De Cage-marathon. Hoe gaat 2021, tot nu toe? Vast minder productief dan Nicolas Cage, die er al drie films op heeft zitten. Volgens het LIFF trakteren de drie films op alle smaken van de acteur: intensiteit en animatronische figuren in *Willy's Wonderland*, bizarre situaties in *Prisoners of the Ghostland*, en ook nog wat echt goed acteerwerk in *Pig*.

The Red Turtle. Deze dialoogloze animatiefilm kreeg in 2016 een Oscar, en heeft nu een nieuwe soundtrack. De film was een samenwerking tussen de Nederlandse animator Michaël Dudok de Wit en de Japanse Studio Ghibli. Harpist Remy van Kesteren componeerde nieuwe muziek bij de film, die deze editie – na een jaar uitstel door corona – live in première gaat.

De Amélie-ontbijtshow. Amélie bestaat twintig jaar, dus laat het LIFF de Franse feel-goodfilm nog een keer-tje op een groot scherm zien. Een kans voor degenen die eigenlijk alleen de pianosoundtrack van Yann Tiersen kennen om de bijbehorende film ook eens in volle glorie te bekijken.

Voor het volledige programma en tickets: www.liff.nl

'Ik geloof in de kracht van film om dingen bespreekbaar te maken. Het is meer dan entertainment'

sprekbaar te maken. Het is meer dan alleen entertainment.' Tot haar verrassing is het thema een stuk internationaler dan ze had verwacht. 'Op ons eerste festival in Polen wonnen we de publieksprijs. Het is een thema dat niet alleen lokaal speelt, maar ook op andere plekken, al is het misschien op verschillende niveaus.'

Toch is Younes 'supernerveus' om de film in Libanon te laten zien. 'Ik heb test-screenings gedaan voor mijn broer en zijn vrienden. Het was heel vreemd voor hen om hun dialect voor het eerst op een groot scherm te horen. Ze waren heel blij, maar toen dachten ze: "Oeh, dit is onze realiteit, maar hoe wordt dit ontvangen?" We zijn gewend om dit soort discussies in andere talen in films te horen, in het Engels of Frans. Maar nooit in het Arabisch. Het is daarom heel lastig om de film op Arabische filmfestivals te krijgen. Men is bang voor het onderwerp, en de impact die het kan hebben, maar dat kan ons niets schelen.'

Death of a Virgin and the Sin of Not Living is te zien op 29, 30, 31 oktober en 5 november tijdens het LIFF. De vertoning op 29 oktober is een *Limited Edition*, verzorgd door het Leidse kunstenaarscollectief Roem.

‘Ik kan hier onder de sterren slapen’

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO TACO VAN DER EB

Huis: Huize De Naakte Beer
Adres: Nieuwe Rijn
Grootte: 44 m²
Kost: 460 euro (excl. huurtoeslag 825)
Huisgenoten: 13

Wat heb je een prachtig uitzicht over de stad!

‘Zeker! De ramen achter de bank heeft mijn huisbaas erin laten zetten, daar zaten eerst dakpannen. Hij heeft zelf ooit in deze kamer gewoond. Je kunt de Hooglandse kerk zien, de Pieterskerk, het Stadhuis. Met helder weer kan je echt ver kijken. Elke keer zie ik weer nieuwe dingen. Het is net een loft, ik heb ook een eigen badkamer en keuken. ‘In de zomer is het hier wel heel warm:

als het buiten 23 graden is, is het hier wel 32 graden en als er sneeuw ligt is het hier heel koud.

‘Ik slaap in de nok van het huis, op een vide. Maar laatst legde ik mijn matras bij het raam neer, zodat ik onder de sterren lag. Vuurwerk kijken met Oud en Nieuw schijnt hier ook geweldig te zijn, maar omdat ik hier sinds februari woon heb ik dat nog niet meegemaakt.’

Komen er vaak huisgenoten chillen hier?

‘Dat valt mee, ook omdat je vier trappen op moet. Maar als het onweert appen ze of ze op mijn kamer mogen komen kijken.

‘We zijn een gemengd Quintushuis. In

de zomer zitten we vaak op ons grote dakterras. We eten veel samen, hebben huisavonden en vieren samen de feestdagen. Afgelopen weekend kwamen er nog oud-huisgenoten langs die nu in de veertig zijn.’

Jullie hebben ook een kitten.

‘Ja, ze heet Beer. Of nou ja, eigenlijk Angela Beer Merkel. Maar sommige huisgenoten wilden dat ze Angela Merkel zou heten, dus we hebben hiervoor gekozen. Tot voor kort woonde er een Italiaans stel met een kat tegenover ons. Die kwam ook bij ons binnen, waardoor we geen last hadden van muizen. Maar toen ze verhuisden, waren de muizen opeens overal. Muizenvallen neerzetten vonden we zielig, dus toen dachten we: we nemen een kat. Dat is een mooi natuurlijk bestrijdingsmiddel.’

Je bent ook bezig met het oprichten van een nieuw Quintusdispuut, toch?

‘Ja, vorig jaar hebben we met tien meiden Ferocia opgericht. Sinds deze maand hebben we er een nieuwe lichter van negen bij. We hebben alleen nog geen plek in de borrelzaal, die moet je verdienen door je elke donderdagavondborrel in te vechten. Op het moment dat we de zaal instappen komt elk dispuut op je afgerend om je hardhandig terug te dringen naar de deur, de zaal uit. Ik heb er blauwe plekken van, haha. Het kan wel een jaar duren voor je een plek weet te veroveren, totdat de leden vinden dat je hem verdient.’

Gespeelde rivaliteit, neem ik aan?

‘Ja, het is gewoon leuk. Het is natuurlijk niet persoonlijk, we vinden elkaar allemaal aardig. Het gaat erom dat je er als nieuw dispuut niet zomaar bij hoort. We zijn ons elke donderdag tot middernacht aan het invechten, dus aan borrelen komen we nauwelijks toe. Ik heb afgelopen donderdag twee biertjes gehaald, die ik ook nog moest delen met de rest. Ik sta steeds hijgend in de zaal. Maar nu we er negen meiden bij hebben gaat het wel een stuk makkelijker.’

COLUMN | OMAR GHALY

Gelikt van buiten, inhoudsloos van binnen

Op 9 maart 2020, vlak voor u-weet-wel begon, vond in het Trianon de feestelijke première plaats van de film *Humans of Humanities*. Een documentaire van krap een kwartiertje waarin de makers proberen uit te leggen waartoe wij geesteswetenschappers op aarde zijn en wat onze maatschappelijke relevantie is.

Tot op de dag van vandaag draait deze film non-stop op schermen in het Lipsius. Over indoctrinatie in het onderwijs gesproken.

In de film komen zes geesteswetenschappers aan bod die, ondersteund door pittoreske shots van Leiden en minder pittoreske beelden uit Den Haag, vertellen over hun onderzoek en de maatschappelijke relevantie daarvan. Tussendoor wordt de kijker getraakteerd op beelden van hardwerkende studenten die verder weinig met het besprokene van doen hebben. De

film is gelikt, de verhalen zijn helder en de geprojecteerden komen stuk voor stuk sympathiek over. Toch erger ik mij mateloos aan *Humans of Humanities*.

De film voelt als een apologie. Als je een film moet maken om je relevantie aan te tonen, geef je al toe dat aan die relevantie best kan worden getwijfeld. Tuurlijk is het getoonde onderzoek in de film belangrijk en voegt het wat toe aan onze maatschappij. Maar wat moeten collega's doen wiens onderwerpen niet de journaals en kranten domineren? Die niet na hun studie de consultancy in kunnen omdat geen enkel bedrijf behoefte heeft aan een persoon die Beowulf in zijn middeleeuwse context kan plaatsen?

De geesteswetenschappen moeten wat mij betreft een ivoren toren zijn, eentje waarin je jezelf kan opsluiten en je totaal kan overgeven aan je eigen drang tot weten. Een toren waarin de buiten-

wereld niet zomaar doordringt. Waar je projecten niet optuigt op basis van de laatste modegrillen ('this project will attempt, through an interdisciplinary and culturally sensitive approach, to decolonise the field of Jip en Janneke studies') maar op

basis van waar je nieuwsgierigheid je heen leidt. De val waar *Humans of Humanities* in trapt is dat het mee lijkt te gaan in een wedloop die de geesteswetenschappen niet kunnen winnen. Het zou ons sieren als we eerlijk zouden erkennen dat onderzoek in het Leids Universitair Medisch Centrum een grotere invloed heeft op de wereld dan wat wij doen. Er is nog nooit iemand van een nare ziekte genezen na grondige lectuur van Edward Said. Maar dat is ook niet nodig.

Als het ons lukt om de verleiding te weerstaan om alles wat we doen langs de meetlat van het nutdenken te leggen, opent zich een wereld van vergeten talen, verborgen geschiedenissen en fascinerende rituelen: alles wat mensen zo eigenaardig en interessant maakt. In zekere zin zijn de geesteswetenschappen het academisch equivalent van musea en theaters. Een plek waar de waan van alledag achterwege gelaten kan worden en waar je kunt balanceren op de rand van spel en ernst.

Was de film dáárover gegaan, dan had het wat te zeggen gehad. Nu kijk je een kwartier lang naar een PR-project. Gelikt van buiten, inhoudsloos van binnen. Precies wat de geesteswetenschappen niet zijn.

OMAR GHALY is student Egyptologie

‘Als een film je relevantie moet aantonen, geef je toe dat daaraan kan worden getwijfeld’